

ESPAI 7

Taller

Ordenar la nostra ètica, entre el cosmos i el caos

Dimecres, 22 d'octubre de 2014

CONGRÉS de
SERVEIS
SOCIALS
BÀSICS

Ordenar la nostra ètica, entre el cosmos i el caos

María José Moure i Lola Lacuna, treballadora social i educadora social als SSB de l'Ajuntament de Sant Cugat, respectivament. Màster d'Ètica aplicada a la Intervenció social, psicoeducativa i sociosanitària

Justificació

Ordenar la nostra ètica: entre el *cosmos* i el *caos* és un taller que neix per donar continuïtat al disseny i posada en marxa d'un instrument metodològic que faciliti i ordeni el procés per arribar a deliberacions ètiques a partir de l'anàlisi de casos i situacions amb què ens trobem en el context dels serveis socials bàsics.

La proposta d'aquest mètode de deliberació va sorgir del treball de recerca de final del Màster d'Ètica aplicada a la intervenció social, psicoeducativa i sociosanitària, 2010-2012, de la Universitat de Girona.

La motivació de fer aquest treball de recerca i no un altre va ser transferir els coneixements teòrics en ètica

aplicada a la taula de treball. Pensar l'ètica des de la cadira.

El punt de partida és que l'ètica aplicada ha de poder donar respostes als diferents nivells d'intervenció en què es desenvolupen intervencions socials, des de la intervenció més directa, que és implementada per professionals de l'àmbit social de diferents disciplines, fins a la planificació de polítiques socials, passant per altres nivells intermedis d'intervenció.

Segons estudis realitzats amb professionals del treball social, existeix una manca de punts de referència per a les decisions ètiques, així com una absència d'estàndards, que generen un estil individualitzat i, per

D'esquerra a dreta, Carolina Pastor (moderadora), Lola Lacuna i Maria José Moure

tant, gran diversitat en la pràctica professional. Això ve facilitat per la tradició moderna de formar professionals autònoms i responsables, que per tant carreguen amb el pes de la decisió, que es considera privada i no social. Segons aquests estudis, hi ha una tendència per part de les persones professionals a utilitzar estils individuals de resposta a problemes ètics. Per resoldre'ls, els professionals es recolzen en el codi deontològic, en d'altres companys i en el sentit comú o la intuïció.

En el context de la intervenció social directa més quotidiana és habitual trobar equips de treball formats per professionals de diferents disciplines (educació social, treball social, psicologia, dret), prenent una decisió ètica en un moment en què no compten amb el suport de dispositius de deliberació ètica ni amb mètodes que proposin maneres de plantejar aquesta decisió.

En aquest espai quotidià de la intervenció social és on es considera que té sentit proposar un mètode de decisió en qüestions ètiques, sempre en el context dels equips d'intervenció socioeducativa, de cara a establir unes orientacions que (si bé no substituirien la funció d'altres espais de reflexió ètica) oferirien a les persones professionals un suport en la recerca de la resposta ètica adequada en cada situació de la intervenció directa. Aquest mètode s'adreçaria en concret a aquelles intervencions que presenten un problema ètic i que no poden esperar, per diferents motius, al procés i al temps que implica la posada en marxa dels diferents dispositius de deliberació ètica existents.

La proposta metodològica que presentem és un mètode de deliberació sobre problemàtiques ètiques en intervenció socioeducativa. Per arribar aquí, es va realitzar un estudi i una anàlisi d'altres mètodes existents, per proposar finalment un mètode que incorporés aspectes d'aquests i n'introduís de nous per tal d'adaptar-los a la concreció i al saber del nostre marc d'actuació.

El mètode es va assajar primer en el nostre lloc de feina, amb casos reals, des del curs 2013-2014 fins a l'actualitat. Durant aquest assaig es van introduir importants canvis en el mètode, que pretenien millorar-ne l'aplicabilitat.

En el taller que es va presentar al Congrés de Serveis Socials Bàsics es va voler plantejar un segon element de validació del mètode, consistent a treballar amb els assistents la seva valoració sobre els punts forts i febles que ofereix aquest mètode. Vol ser un mètode viu, sotmès a revisió continuada i obert a possibles millores, que serveixi de suport a la deliberació ètica de professionals de l'acció social i educativa. Això ens ofereix una mirada externa al mètode i una oportunitat única de comptar amb la participació d'un grup heterogeni de professionals que ofereixen diverses visions i mirades al mètode.

El taller Ordenar la nostra ètica: entre el cosmos i el caos

Ens va agradar presentar i titular el taller amb les paraules *caos* i *cosmos* perquè, d'alguna manera, aquestes paraules reflecteixen com veiem i sentim les qüestions ètiques en el marc dels serveis socials.

Partim del concepte de *caos* que ens evoca a la confusió i al desordre. El *caos* té molt a veure amb l'essència de la nostra feina: sistemes que són dinàmics, complexitat, diversitat de variables, interaccions entre els elements, allò inesperat... El *caos* és la substància primordial de la que sorgeix el *cosmos*.

El *cosmos* es un sistema ordenat, estàtic, categoritzat, harmoniós.

Tant el treball social com l'educatiu s'ha esforçat molt per generar un mètode de treball que fos útil a l'hora d'analitzar, treballar, prendre decisions, avaluar, etc. la nostra feina. Ha buscat maneres d'organitzar el coneixement i de categoritzar. Aquest és el nostre cos tècnic, el que necessitem i el que ens és útil. Però el *caos*, per sort, és tan potent que no es pot aprehendre i ens repta sovint. El reconeixem quan apareix el conflicte, el dilema, tot allò que s'escapa de l'ordre, de la seguretat, allò que ens interpel·la i ens posa en crisi.

El *caos* precisa d'un pensament crític i complex, del diàleg, en xarxa i ens apropa a la qualitat.

Idees principals

Volem transmetre la idea que les qüestions ètiques són inherents al treball de casos en serveis socials bàsics i tot i així es constata que no formen part de la pràctica habitual. Com podem, doncs, portar l'ètica aplicada als processos d'acció social i educativa que realitzem?

La investigació en acció social i educativa sorgeix sovint dels dubtes que es generen i les mancances detectades fruit de la reflexió sobre la tasca professional. És en aquest punt quan el professional inquiet sent la necessitat de la recerca. En aquest taller també volem compartir la idea que la recerca és el motor de la innovació.

Los nostra és una experiència professional que ha passat per la inquietud, la constatació d'una mancança i el disseny d'una recerca que ens ha portat a la creació d'un instrument adaptat a l'anàlisi de casos en serveis socials bàsics, que incorpora el coneixement i aportacions d'altres instruments existents. Aquest taller forma part d'aquest procés d'investigació.

Objectius

- Compartir coneixements i metodologies d'ètica aplicada a l'acció social i educativa.
- Treballar amb un instrument metodològic que ens ajudi a resoldre problemes ètics en el context de serveis socials bàsics.

- Contrastar l'aplicabilitat de l'instrument deliberatiu.
- Recollir aportacions que permetin la seva millora i adequació a la tasca diària.

Metodologia

La metodologia serà activa i participativa. Es tracta de compartir i posar en comú. Es treballarà a partir d'un cas pràctic i es farà un assaig de l'instrument metodològic. Prèviament s'enviarà als assistents el cas per tal que hi puguin estar familiaritzats.

Serà un taller vivencial on els participants podran fer les seves aportacions pel que fa a l'aplicació del mètode proposat. Aquestes aportacions seran recollides i formaran part de la fase de cribatge i validació de l'instrument, i es recollirà la seva col·laboració en els documents que se'n derivin.

ANNEX

- Descripció d'un cas per deliberar
- Fitxa de consulta sobre un cas
- Mètode de deliberació
- Deliberació ètica del cas

Relatoria visual de l'Espai 7